

ETELÄ-KARJALA

ETELÄ-SAVO

KYMENLAAKSO

kasvua Kaakkois-Suomesta

Kaakkois-Suomen vaalipiirin maakuntaliittojen hallitusohjelmataavoitteet 2015

KASVUA KAAKKOIS-SUOMESTA

1. Kaakkois-Suomen liikenneolosuhteet

Liikennejärjestelmä on Valtioneuvoston liikennepoliittisen selonteon mukaan keskeinen kilpailukykytekijä. Suomen teollisuus ja asutus ovat sijoittuneet koko maahan ja paljon raskasta tavaraa kuljettavien metsä- ja metalliteollisuuden yritysten osuus tuotannon määrästä on suuri. Tämä on mitä suurimmassa määrin totta Kaakkois-Suomessa, jossa on globaalisti merkittävä metsäteollisuuden keskittymä sekä useita raja-asemia, joiden kautta kulkee merkittävä osa Venäjän liikenteestä.

Kaakkois-Suomen elinkeinoelämän keskeisin toimiala on biotalous eli puunkäyttöön liittyvä tuotantotoiminta. Sen toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvitaan toimintavarma liikenneinfrastruktuuri, jotta raaka-puu saadaan sujuvasti metsistä tehtaille sekä valmiit tuotteet edelleen satamiin, rajalle ja asiakkaille. Alemmalla tieverkolla on erittäin merkittävä rooli biotalouden kuljetusketjussa ja se toimivuus on tärkeää myös lisääntyvälle matkailulle ja vapaa-ajan asumiselle.

EU on antanut joulukuussa 2013 asetuksen Euroopan laajuisen liikenneverkon, TEN-T, kehittämisestä. Kaakkois-Suomi on keskeinen osa Pohjoista kasvuvyöhykettä ja kytkeytyy TEN-T-suuntaviivapäätöksen Skandinaavia–Välimeri-ydinverkkokäytävään. Alueen yhteyksistä ja terminaaleista nykyiseen TEN-T-ydinverkkoon kuuluvat E18-tie, Helsinki–Lahti–Kouvola–Luumäki–Vainikkala-ratayhteys, Kouvolan rautatie- ja maantietermiinaali, HaminaKotka-satama, satamaan johtava Kouvola–Kotka/Hamina-ratayhteys, Saimaan vesiväylät sekä Vaalimaan ja Vainikkalan raja-asemat. Tulevaisuudessa määrittelyn piiriin pyritään saamaan myös Imatran ja Nuijamaan raja-asemat. TEN-T-ydinverkon toteutukseen on sitouduttu vuoteen 2030 mennessä.

Kaakkois-Suomen tärkeimmät kuljetuskehityshankkeet ovat *Luumäki–Imatra-kaksoisraide sekä yhteyden parantaminen Imatralta Venäjälle, Valtatie 5 Mikkeli–Juva-yhteysväli ja Kotka–Kouvola-liikennekäytävä (Vt 15 ja rata) ja Valtatie 12 Lahti–Kouvola*. Myös lentoliikenteen toimintaedellytykset Lappeenrannassa, Savonlinnassa, Mikkelissä ja Utissa on turvattava kenttien erilaiset lähtökohdat huomioiden.

Joukkoliikenteen palvelutason säilyttämisen tavoitteet ovat Kaakkois-Suomen arkitodellisuudessa ristiriidassa yhteiskunnan joukkoliikenteelle osoittaman tuen vähentämisen kanssa. Elinkeinoelämän ja asukkaiden tarvitseman kohtuullisen palvelutason säilyttäminen edellyttää yhtenäistä joukkoliikenne- ja lippujärjestelmää sekä henkilökuljetuksiin kohdistuvan yhteiskunnan tuen säilyttämistä.

- **Liikenneinfrastruktuurin on oltava toimiva alimalta tieverkolta valtateille.**
- **Riittävät resurssit on osoitettava Kaakkois-Suomen liikennehankkeille**
- **Lentoliikenteen toimintaedellytykset Kaakkois-Suomessa on turvattava**
- **Joukkoliikenne ja lippujärjestelmät on kehitettävä todellista tarvetta vastaavaksi**

2. Aluepolitiikkaa vahvistettava

Alueellisen päätösvallan vahvistaminen sekä alueiden vahvuuksista ja osaamisesta nouseva omaehtoinen kehittäminen turvaavat koko maan kehittymisen. Kestävä kansallinen kehitys edellyttää alueiden vaikutusmahdollisuuksien säilyttämistä. Suuriin kaupunkiseutuihin perustuva aluepolitiikka on maakuntien kehityksen näkökulmasta kestäväntöytä, eikä se yksin riitä takaamaan Suomen kansallisen menestystarinan jatkumista.

Valtion alueellinen toiminta tarjoaa maakuntien toiminnalle luontevan vastinparin ja yhteistyökumppanin: kehitystyötä voidaan tehdä yhdessä paikalliset olosuhteet tuntien ja huomioiden. Kun valtio suunnittelee aluehallinnon kokonaisuudistusta, on valtion alueellisten toimintojen merkitys muistettava. Lisäksi olemassa

olevien rakenteiden säilyttäminen hidastaa meneillään olevaa negatiivista alueellistamista, jossa esimerkiksi valtion toimintoja on siirtynyt maakunnista pääkaupunkiseudulle.

Kansallista aluepolitiikkaa on aiemmin rahoitettu maakunnan kehittämisrahalla, jonka avulla on toteutettu maakuntaohjelmien mukaisia kehittämishankkeita. EU-ohjelmiin kohdentamatonta maakunnan kehittämisrahaa leikattiin rajusti viime vuosina ja valtion vuoden 2015 talousarviossa se lakkautettiin kokonaan. 1990-luvulta lähtien käytössä ollut maakunnan kehittämisraha on ollut joustava ja ketterä aluekehittämisen väline, jolla on voitu rahoittaa esimerkiksi alueelle ja yhteisöille tärkeitä pieniä valmistelu- ja käynnistyshankkeita. Sitä on voitu hyödyntää uusien avausten valmistelussa, suuria hankkeita edeltävissä esiselvityksissä sekä viipuna merkittävien kehittämisprosessien ja hankekokonaisuuksien käynnistämässä.

Maakunnan kehittämisraha on ollut tehokas ja joustava työkalu, jolla on voitu kehittää alueiden lähtökohdista käsin tasapainoista ja elinvoimaista Suomea. Ilman sen kaltaista alueellista rahoitusinstrumenttia aluekehittämisen ainoaksi vaihtoehdoksi jää EU:sta käsin ohjattujen rakennerahastojen paikallinen hyödyntäminen. Niiden rinnalle tarvittaisiin edelleen muitakin välineitä ja keinoja.

- **Alueen omaa päätöksentekoa ja toimintaedellytyksiä on vahvistettava**
- **Valtion alueellinen toiminta on säilytettävä**
- **Negatiivinen alueellistaminen on pysäytettävä**
- **Maakunnan kehitysraha on palautettava aluekehityksen työkaluksi**

3. Osaaminen on menestyksen edellytys

Kaakkois-Suomen tulevaisuus rakentuu alueen asukkaiden ja yritysten osaamiselle. Osaamisen ja osaavien työntekijöiden saatavuus tulee turvata, kun globaali toimintaympäristö haastaa elinkeinoelämän myös Kaakkois-Suomessa jatkuvaan muutokseen. Samaan aikaan työmarkkinoilta siirtyy osaavia työntekijöitä eläkkeelle ja työmarkkinoille tulevat ikäluokat ovat aiempaa pienempiä.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Itä-Suomen yliopiston Savonlinnan kampus ja Mikkelin yliopistokeskus muodostavat Kaakkois-Suomessa toimivat yliopistotasoiset tutkimus- ja koulutusympäristöt. Alueen ammatikorkeakouluverkosto muodostuu vuonna 2017 toimintansa yhdistävistä Kymenlaakson ja Mikkelin ammatikorkeakouluista sekä Etelä-Karjalassa toimivasta Saimaan ammattikorkeakoulusta. Yliopistot ja korkeakoulut muodostavat alueen osaamispääoman ja -potentiaalin perustan ja niiden toimintaedellytysten turvaaminen on välttämätöntä myös tulevaisuudessa. Korkeakoulut toimivat kansainvälisesti ja niillä on tavoitteita koulutusviennin lisäämisen suhteen. Suunnitteilla oleva korkeakoulutuksen muuttaminen maksulliseksi EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille vaikuttaa korkeakoulujen toimintaan, mikä pitää tiedostaa ja huomioida.

Yliopistojen ja korkeakoulujen sekä ammatillisen koulutuksen alueellinen vaikuttavuus on maakuntien tulevaisuudelle tärkeää. Alueella tarvitaan niin osaavaa työvoimaa kuin innovaatioita tuottavaa tutkimustoimintaa. Eri kouluasteiden opetuksen mukaan lukien toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen saatavuus ja oppilaitosten toimintaedellytykset on turvattava. Ammatilliseen koulutukseen tarvitaan riittävä määrä aloituspaikkoja maakuntien painopistealoille työelämän tarpeiden mukaisesti. Perusopetuksesta korkeakouluhin ulottuva oppilaitosten yhteistyö tuottaa synergiahyötyä.

- **Kaakkois-Suomen korkeakouluverkko on turvattava ja sen osaamispotentiaalia kehitettävä**
- **Toisella asteella on oltava riittävä määrä aloituspaikkoja työvoimatarpeen kattamiseksi**

4. Biotalous – Kaakkois-Suomen selkäranka

Kaakkois-Suomessa metsäteollisuuden keskittymää tukevat metsän kasvulle erinomaisesti sopivat luonnonolosuhteet. Metsäklusterin uusiutuminen on Kaakkois-Suomelle keskeinen kysymys. Se edellyttää metsäteollisuuden toimintaedellytysten säilymistä sekä mahdollisuuksia uudentyypisen, puunjalostukseen nojautuvan liiketoiminnan kehittymiselle.

Kaakkois-Suomessa tähdätään kansainvälisesti merkittävän biotalousklusterin aikaansaamiseen. Tässä keskeistä on:

- Puubiomassan ja muun puuraaka-aineen saannin tehokkuus
- Biomassan jalostamisen prosessien tehokkuus
- Biotuotteiden (biomateriaalit, biokemikaalit ja -yhdisteet, bioenergia) kehittäminen ja kaupallistaminen
- Älykkäiden ja ympäristöystävällisten pakkausten kehittäminen
- Puurakentamisen ja komposiittituotteiden kehittämisen lisääminen

Kaikkiin osa-alueisiin liittyy kiinteästi tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan panostaminen, liiketoimintamahdollisuuksien kehittäminen sekä osaamisen ylläpitäminen ja lisääminen. Tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiotoiminnassa kehittämistyö on nostettava koe-, pilotti- ja demonstraatiolaitostasolle sekä kytkettävä yritystoimintaan. Liiketoimintapotentiaali tulee erottaa ajoissa. Lisäksi on etsittävä aktiivisesti kansainvälisiä kontakteja sekä lisättävä benchmarkingia ja kansainvälisten markkinoiden tuntemusta. TKI-toiminnan tulokset tulee soveltaa nopeasti käytäntöön. Liiketoimintamahdollisuuksia on haettava biotalousklusterin eri osa-alueiden palveluihin kohdistuvasta kysynnästä, kuten prosessiosaamisesta ja logistiikasta.

Valtion talousarviossa on oltava riittävä määräraha energiatukeen. Sitä tarvitaan ilmasto- ja ympäristömyönteisiin investointi- ja selvityshankkeisiin, jotka edistävät uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä, energiansäästöä sekä energiantuotannon tai -käytön tehostamista ja vähentävät energian tuotannon tai käytön ympäristöhaittoja.

Metsä ja biotalouden kehitystä mahdollistetaan luomalla suomalaiselle metsäteollisuudelle tasapuoliset kilpailuedellytykset muun Euroopan kanssa muun muassa varmistamalla infrastruktuurin toimivuus, pidättäytymällä turhasta kehitystä ja kilpailukykyä heikentävästä sääntelystä sekä suuntaamalla T&K-rahoituksesta entistä suurempi osa metsä- ja biotalouteen.

- **Biotalousklusterin syntyä on edistettävä**
- **Biotalouskehitystyö on vietävä konkreettiselle tasolle**
- **Energiatukiin on varattava riittävä määräraha**
- **Suomalaisen metsä- ja biotalouden kilpailukykyä on edistettävä kaikin keinoin**

5. Kilpailukykyä ja talouskasvua yritysten kansainvälistymisestä

Kaakkois-Suomessa elinkeinoelämän kehittämispäätökset ja -odotukset kohdentuvat erityisesti cleantech-sektoriin, biotalouteen, matkailuun, ICT-sektoriin, arktisen osaamisen hyödyntämiseen, hyvinvointialaan ja elintarvikealaan. Venäjän teollisuuden ja palvelualan modernisoinnin odotetaan myös avaavan uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Selkeä painotus on kasvuyrityksissä ja pk-yritysten kansainvälistymisessä. Olemassa olevien liiketoimintojen mahdollisuuksia kasvattaa markkinaosuuksia tai laajentua uusille maantieteellisille alueille pyritään parantamaan.

Yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämiseksi hyödynnetään olemassa olevia kansallisia välineitä, muun muassa Team Finland -verkostoa. Lisäksi on varmistettava yritystoiminnan kehittämisen alueelliset resurssit, jotta alueen yritysten ja yhteisöjen yhteistyöstä syntyvä toiminta tuottaa paikallista vaikuttavuutta.

Venäjän suuntaan tapahtuvan toiminnan jatkuvuutta pyritään edistämään luomalla pysyvämpiä rakenteita, kuten alueen edustusto Venäjällä sekä mahdollisuus tukea yrityksiä Venäjällä. Invest in Finland -toimintaa kehittämällä tuetaan ulkomaisten investointien kohdentumista Suomeen. Yrityksen perustamiseen ja liiketoiminnan aloittamiseen liittyvien prosessien tulee olla nykyistä selkeämpiä ja joustavampia. Yhtenä kilpailukyvyyn parantamisen keinona voidaan tarkastella Viron e-residency-mallia.

Kansainvälistymisen edistämiseksi on kehitettävä uusi joustava rahoituskanava erityisesti pk-yritysten kansainvälistymisen tukemiseen. Kehysbudjettiin vuosille 2015–2018 esitetään uutta pysyvää määrärahaa, jolla tuetaan pk-yritysten asiantuntija- ja neuvontapalvelujen ostoa. Samalla on lisättävä pk-yritysten mahdollisuuksia ja valmiuksia ennakoida liiketoimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja mahdollisia poliittisia riskejä.

- Yritystoiminnan kehittämiseksi on oltava riittävät alueelliset resurssit
- Venäjän suuntaan tapahtuvaa liiketoimintaa on edistettävä luomalla toimivia ja pysyviä rakenteita
- Yritystoiminnan perustamiseen ja alkuun liittyviä prosesseja on yksinkertaistettava
- Kansainvälistymistä on edistettävä uudenslaisin rahoitusinstrumentein

6. Venäjä on Kaakkois-Suomelle tärkeä

Venäjän markkinat ja ostovoima ovat viime vuosikymmenenä tukeneet huomattavasti Kaakkois-Suomen kasvua. Matkailulla ja vapaa-ajan asumisella on alueelle erittäin suuri merkitys. Suomen ja Venäjän välisen kaupan ja matkailun tulevaisuutta ennakoidaan Kaakkois-Suomessa pitkällä aikajänteellä eikä vain tämän päivän ja lähivuosien näkökulmasta. Kehitykseen vaikuttaa keskeisesti rajaliikenteen sujuvuus. Tähän mennessä tehdyllä päätöksenteolla rajan infrastruktuuri kehittyy hyvin. Kaakkois-Suomessa halutaan varmistaa olemassa olevien rajanylityspaikkojen resurssit ja niiden kehittämistyön jatkuminen. Tulevaisuuden mahdollisuutena nähdään Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistäminen, joka avaa uusia elinkeinopoliittisia mahdollisuuksia rajan molemmille puolille.

Kaakkois-Suomen kannalta on keskeistä että tulevaa hallitusohjelmaa valmisteltaessa pyritään katsomaan tämän hetkisen poliittisen tilanteen yli: pakotteista on tilanteiden muuttuessa kyettävä siirtymään nopeasti normaaliin kanssakäymiseen, jolloin viisumivapauden edistäminen ja rajanylityksen helpottaminen ovat keskeisiä aluetaloutta tukevia toimenpiteitä. Ennen viisumivapauden käyttöön ottoa on viisumien hinta saatava tasolle, joka tekee matkustamisesta Suomen ja Venäjän välillä houkuttelevampaa. Myös pitkien viisumien myöntämisen edellytyksiä tulisi helpottaa. Matkailun edistämiseksi olisi kokeiluluontoisesti mahdollistettava Allegro-junaan samanlainen viisumivapaa toimintamalli kuin on Suomesta Venäjälle suuntautuvilla risteilyillä.

- Olemassa olevien rajanylityspaikkojen resurssit turvataan ja tulevaisuudessa valmistaudutaan myös Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistämiseen
- Hallitusohjelmaa valmisteltaessa katsotaan Venäjän tilannetta pitkällä tähtäimellä
- Viisumin hintaa on tarkastettava siten että se ei muodosta jarrua matkailulle
- Allegro junaan on mahdollistettava kokeiluluontoisesti viisumivapaat matkat risteilyjen tapaan

7. Matkailu Kaakkois-Suomen mahdollisuutena

Suomen matkailustrategian keskeinen ajatus on, että Suomen matkailun tunnustettuja vahvuuksia vahvennetaan ja matkailukeskittymissä olevia kasvuhakuisia ja verkostoituneita yrityksiä autetaan menestymään. Suomen matkailun vahvuudet ovat ainutlaatuinen asema Venäjän naapurina, vetovoimaiset matkailualueet (Helsinki, Turun saaristo, Järvi-Suomi ja Lappi mukaan lukien Kuusamo) sekä matkailukeskittymien palvelujen monipuolisuus.

Kaakkois-Suomessa matkailun merkitys on viimeisen 20 vuoden aikana kasvanut merkittävästi. Matkailijoista merkittävä osa on tullut Venäjältä. Matkailijavirtojen lisääminen niin Kaakkois-Suomeen kuin koko maahan edellyttää matkailusektorin kehittämistyötä, matkailumaakuvan vahvistamista sekä markkinoinnin tehostamista.

Suomen yleistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta on lisättävä, jotta matkailijat löytävät entistä suuremmin joukoin myös Kaakkois-Suomeen. Suomen luontoon liittyvää matkailutarjontaa (Saimaa, Itämeren ja Repoveden kansallispuistot sekä jokimatkailu) tulee kehittää sekä lisätä panostuksia markkinointiin Euroopassa ja Aasiassa. Suomella on tulevaisuudessa oltava kunnollinen kansainvälinen matkailumarkkinointi sekä sille tukenä riittävät alueelliset toiminnot.

Luonnosta ponnistavalle matkailulle on Kaakkois-Suomessa erinomaiset mahdollisuudet. Luontomatkailun edellytyksiä parannetaan kehittämällä markkinointia sekä varmistamalla kohteiden, kuten kansallispuistojen ja kanavaverkoston, infrastruktuurin ja palvelujen saatavuus ja toimivuus. Matkailupalvelut ja -tuotteet tulee olla sujuvasti löydettävissä ja saavutettavissa. Luontomatkailun rinnalla kehittyy ostosmatkailu. Tavoitteena on edelleen matkailijan viipymän pidentäminen. Siinä tarvitaan monipuolista matkailijaa kiinnostavien kohteiden, palvelujen ja tapahtumien tarjontaa sekä yhteistyötä matkailuyritysten kesken.

- Matkailumarkkinoinnille mahdollistetaan riittävät alueelliset resurssit
- Suomen yleistä vetovoimaa on lisättävä
- Matkailun merkitys merkittävänä teollisuuden alana on tunnustettava
- Luontomatkailun infrastruktuurin toimivuus alueella varmistetaan